

Posudek vedoucího na doktorskou práci

Mag. Ing. Lubora Smejtky

Osídlení z doby bronzové v Kněževsi u Prahy

Třísvazková práce, obsahující přes 400 stran drobně tištěného textu s průvodními obrázky a navíc svazek s kreslenými tabulkami a třetí s plány představuje v současném kontextu výjimečný počín kompletní publikace sídliště doby bronzové (únětické, mohylové a knovízské s jejím pozdním štítarským obdobím), zkoumaného u letiště v Ruzyni v roce 1998 na ploše přes 10 ha. V úvodní části autor diskutuje starší nálezy z lokalit podle publikací a muzejních katalogů i nálezových zpráv a také vysvětluje svůj přístup jak v situaci samého výzkumu a jednání s investorem stavby a ostatních na výzkumu zainteresovaných institucí, tak k vysvětlení metodiky použité na tak rozsáhlé ploše za situace, kdy horní skrývka ornice zničila horní části objektů, zejména kůlových či sloupových staveb.

Únětických objektů ze starší až střední fáze únětické kultury bylo nalezeno jen málo, a jejich publikace odpovídá svým rozsahem nalezenému materiálu, podobně je tomu i s dosti chudými nálezy střední doby bronzové; obojí období byla na zkoumané lokalitě jen relativně málo zastoupena. Převážná většina objektů patřila době popelnicových polí. Analýza nalezených objektů, především jam, většinou zásobních (sil) je provedena pečlivě; autor se také pokusil o rekonstrukci několika kůlových chat. Kupodivu nezmiňuje se o na jiných lokalitách dosti častých stop po ohništích, snad byly zničeny strojovou skrývkou nadloží.

Jádrem práce je velice detailní rozbor knovízské keramiky, který prokazuje autorovu schopnost detailních pochopení stylového vývoje, jež se bohužel přestal vyučovat a ti, co ho nechápou, nazývají pohrdavě datováním intuitivním. Ne že by bez intuice byla možná žádná vědecká činnost, ale jde tu o jiné. Podobně jako v jiných oborech lidské činnosti, pochopení zákonitostí stylového vývoje vyžaduje jisté školení, ale vývoj jakéhokoli stylu má své přesné zákonitosti a jde tedy u stylové analýzy o metodu přísně vědeckou a snadno kontrolovatelnou těmi, co se to naučili.

Přestože jde v analyzovaném materiálu v naprosté většině o fragmenty, neumožňující rekonstrukce celých nádob, autor vypracoval velmi jemný systém chronologického hodnocení, zahrnující i klasifikace misek a dalších méně výrazných tvarů, kde předchozí práce dospěly jen k méně podrobným závěrům. Podařilo se mu tak zhodnotit velkou většinu objektů, zařadit je do osmi fází a prokázat kontinuitu trvání sídliště od počátku tzv. mohylovo-knovízského horizontu až do mladší fáze středního stupně štítarské kultury; jeden horizont představuje přechodné období od konce knovízské k začínající štítarské kultuře.

Bronzových předmětů bylo nalezeno jen málo, jejich diskuse také nevedla ke zvláštním závěrům; překvapením je pozdní datování berličkovité jehlice než obvyklé v severozápadních Čechách i v Sasku. Srovnání s daty C14 nepřináší překvapení a pro mladou dobu bronzovou jen málokdy představují už podstatný přínos, ale jistý problém je v práci ve srovnání se sekvencí obvyklých stupňů bronzových Olgy Kytlicové a Müllera-Karpeho, včetně vedoucího práce. Jak bylo ukázáno již v práci Kytlicová-Vokolek-Bouzek 1964 a v další psané spolu s V. Vokolkem, jejíž rukopis se bohužel kdysi v redakci Památek archeologických ztratil, vyspělý keramický styl Ha A (Smejtkův stupeň Kn 4b) je současný

s Ha B 1, a Št 2 s Ha B 3; to dokazuje např. i keramika z bohatého hrobu z Hostomic, nedávno na výstavě o bronzových depotech znovu zpřístupněná širší veřejnosti. Závěrečný stupeň štítarský není v Kněževsi zastoupen; přechod od Ha B 3 do Ha C 1 je dosud znám jen málo, a Čechy zřejmě prošly těžkou klimatickou dobou, poznamenanou kolapsem kultury štítarské vůbec.

Zvláštní pozornosti si zaslouží pojednání o pravděpodobně na lokalitě existující svatyni s uvedenými paralelami i z jiných oblastí Evropy. Pojednání o kostrových pohřbech by si zasloužilo doplnit o práce z nově publikovaného sborníku vydaného Universitou Hradec Králové, a je také na čase, aby byly mezi pohřby nerituálními v jamách hledány pohřby otroků, lidí nízkého sociálního postavení. Vzácnost knovízských žárových pohřbů je dána nikoli jen jejich relativně mělkým uložením a zničením orbou, ale také okolností, že byly zřejmě vyhrazeny jen pro vyšší sociální vrstvu těch „sobě si rovných“.

Svým rozsahem a kvalitou práce předčí veškeré předchozí publikace mlado-bronzových sídlišť u nás, podrobností svého zpracování vše, co bylo až dosud napsáno o knovízské keramice. Lze ji bez jakýchkoli pochyb plně doporučit k obhajobě.

V Praze dne 20. 3. 2011

Prof. PhDr Jan Bouzek, DrSc